

VÁLTOZÓ VILÁGREND – MAGYAR SZEMSZÖGBŐL

UGRÓSDY MÁRTON

Visszaért a politika a nemzetközi kapcsolatok világába: leáldozott a történelem végének, és az egyhangú, uniformizált, hegemoniára épülő világrend felfelélével újra a sokszínűség, a demokrácia, az *agree to disagree* és sok esetben a kemény hatalmi vetélkedés határozza meg egyre inkább azt a kort, amelyben élünk. Ez persze szokatlan azon globalista-progresszív gondolkodók számára, akit saját kizárólagos igazukba vetett őszinte hitükkel a globális konvergencia mellett tettek le a voksukat, de biztató fejlemény a nemzetállamokban hívő szuverenisták számára, akik egy egyenlő államokon és dinamikus egyensúlyi helyzeteken alapuló, nemzetiérdek-alapú politizálásban látják saját jövőbeli sikerük kulcsát. A fellazulásnak számos oka van: a világgazdasági erőegyensúly, a pénzügyi infrastruktúra fegyverként való használata és a katonai erőviszonyok átrendeződése jelentik a legnagyobb kihívást a hagyományos biztonsági térben, míg a Nyugat morális vezető szerepének a dekolonizáció által már amúgy is megtépázott végleges elvesztése, a globális kettős mérce, illetve a nyugati gazdaság- és társadalomszervezési modellek válsága az intellektuális-ideológiai térben ássa alá az euroatlanti térség elmúlt évszázadokban megszokott vezető szerepét. Sokak szerint ez csak visszarendeződést jelent a korábbi évszázadok hatalmi viszonyaihoz, amikor Ázsia, elsősorban nagyobb létszámú népességének köszönhetően, volt a világgazdaság középpontja. Mások úgy vélik, a mostani gazdasági problémák a demokrácia válságát is jelentik, noha ironikus módon sok nyugati országban csak annyi történik, hogy a valódi demokratikus folyamatoknak köszönhetően az elit politika feletti primátusát a *démosz* valóban képes megkérdőjelezni.

Magyarország akkor lehet sikeres ebben az új korszakban, ha saját útját járva, saját nemzeti érdekeire fókuszálva, másokat tiszteletben tartva és a jogos tiszteletet elvárva a nemzetközi közösség teljes jogú tagjaként vesz részt az új rend alakításában. Hazánk talán az egyetlen NATO- és EU-tagállam, amely nem esett az ukrajnai háború után megindult amerikai kolonizáció áldozatául, ez egyértelműen az összes többi nyugati országnál előrébb helyez minket az új helyzet megértésében és a sikeres megküzdési stratégiák kidolgozásában. Nemzeti erősségeinkre koncentrálva, a konnektivitást és a kölcsönösen előnyös helyzetek kialakítását szem előtt tartva, a partnerek lehető legszélesebb körével arra kell most törekednünk, hogy Magyarország véghez tudja vinni

Történelmi ország – A Hősök terén álló millenniumi emlékmű oszlopa
Gábiel arkangyal szobrával, 1938
(Fortepan / Koncz Nándor)

azt a gazdasági modernizációt, amely feljebb helyez bennünket a globális értékláncokban, és néhány szektorban legalábbis regionálisan meghatározó nemzeti bajnokokat hoz létre. A globalizáció talán utolsó hullámát kívánjuk éppen meglövedni, elemi érdekünk azon államok megnyerése, amelyek hasonlóan gondolkodnak, és igyekeznek ellenállni a blokkosodásnak.

A HÁBORÚ VISSZATÉRT – DE EZ CSAK VÁLSÁGTÜNET

Clausewitz legendás aforizmája szerint „a háború a politika folytatása más eszközökkel”, és a porosz stratégiának ma is igaza van. A békéhez szokott, elkenyelmeseedett európai elit számára az ukrajnai háború egyfajta revelációval és keserű csalódással ér fel, ugyanis a brüsszeliták már elszoktak a gyilkolástól, a lőporfüsttől és a leszakadó végtagok látványától.

Pedig valójában Európában az elmúlt harmincöt évben is folyamatosan voltak fegyveres konfliktusok: Jugoszlávia széthullása, a koszovói háború, majd a 2008-as grúzai háború, a 2014-es krími annexió és az azt követő kelet-ukrajnai háború mind-mind azt mutatták, hogy az erősebb kutya továbbra is képes fegyverrel érvényt szerezni saját igazának. Számos precedens mutatta, hogy a határokat erőszakkal igenis meg lehet változtatni, ha a támadó fél elég nagy, és a megtámadott ország elég kicsi. Ukrajna itt csak annyiban hozott újat, hogy a fegyveres ellenállás útját választva Kijev néhány évvel és több százezer halottal későbbre halasztotta az elkerülhetetlen végzetet. Ez rövid távon nemzetépítési szempontból persze előnyös, de hosszabb távon nem marad majd nemzet, amely a vágyott országot azután felépíthetné a romjaiból.

Az ukrajnai háború valódi strukturális oka azonban nem a határ túldoldalán élő orosz ajkú ukrán állampolgárok nyelvhasználati joga, és még csak nem is a NATO keleti bővítése. A háború valódi oka a nyugati és főleg az amerikai *hübrisz*, amelynek a blöffjét most először hívta le egy – legalábbis saját közvetlen szomszédságában – jelentős katonai hatalom.

Az USA ugyanis valójában a koreai háború óta, tehát nyolcvan éve nem harcolt egyenlő erejű ellenféllel. A legendás amerikai háborúk, így Vietnám, az első és második öbölháborúk, Bosznia, Koszovó és Afganisztán egyaránt két nagyságrenddel gyen-

a háború valódi oka az amerikai hübrisz

gebb reguláris haderő ellen zajlottak, de a legtöbb esetben az amerikai erők irreguláris lázadó haderőkkel próbálták meg felvenni a harcot. A végtelen amerikai magabiztosság abból az élményből táplálkozott, hogy Washington bármit és bárhol büntetlenül megtehet szerte a világon. Ezzel szemben ma azt látjuk, hogy Oroszország, amely a washingtoni elit többsége számára továbbra is csak „Felső-Volta atomrakétákkal”, nemhogy képes ellenállni a harcoló katonákon kívül minden NATO-eszközzel, hírszerzési információval és célzási technológiával rendelkező ukránoknak, hanem szépen lassan, felörlő anyagháborúban, a NATO-stratégiát alapvetően megkérdőjelezve valódi harctéri sikereket tud elérni úgy, hogy közben eredeti célját, azaz Ukrajna tönkretételét is megvalósítja. Ez a kudarcélmény az oka a NATO vezetők frusztrációjának és az eskalációs spirálnak is: minden, amiben a nyugati katonai elit hitt, az információ használatától kezdve a precíziós csapásokon keresztül az évekig kiképzett katonák által végrehajtott összhaderőnemi manőverező hadviselésig, szétesik az orosz siklóbombák és tüzérségi zárótűz nyomása alatt. A NATO válasza pedig nem az új helyzethez való alkalmazkodás, hanem a régi, immár kudarcot vallott módszerek további erőltetése az ukrán fiatalok újabb tizezreinek értelmetlen feláldozásán keresztül.

Hosszabb távon ez a felismerés az ukrajnai háború kimenetelétől függően is jelentősen gyengíti az amerikai pozíciót: most ugyanis bebizonyosodott, hogy a félelmetesnek hitt amerikai haderő valójában egy viszonylag jól lokalizált *proxy*háborúban is képes kifogyni az eszközökből – legyen szó lövegekről, precíziós lőszerokről vagy éppen harcolni képes és akaró katonákból – úgy, hogy valójában nem is hadviselő fél. Kína és a többi kihívó számára ez egy olyan lecke, amelyet nagyon olcsón tanulhattak meg az amerikai fegyveres erőkről.

Kellemest a hasznossal – Amerikai katonai egység reklámhordozó kisteherautóra telepített géppuskával Szíriában (X)

STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSOK A VILÁGRENDBEN

A továbbiak öt pontban szólnak a világrendben bekövetkezett változások strukturális okairól és lehetséges következményeiről.

A világgazdasági erőegyensúly megváltozása

Bár a világgazdasági egyensúly változása évtizedek óta az egyik legnépszerűbb téma a nyugat alkonyáról elmélkedő gondolkodók körében, valójában a gazdagságot és az egyéni jólétet (közgazdászul hasznosságot, *utility*) a mai napig nehéz számokkal kifejezni, ezért is csalóka minden globális statisztika, legyen az vásárlóerő-paritáson számolt nemzeti össztermék vagy a globális boldogságindex. Ugyanis ahogy az egyes embereket, úgy az egyes nemzeteket is más boldogítja: míg az ukránok és az oroszok örömmel halnak meg a hazájukért a lövészárkokban, addig kínaiak százmilliói a fogyasztásba menekülnek a kilátástalan demográfiai folyamatok elől, a részvények tőzsdei értékének változása pedig legalább annyira elszenvedője az *online* trendeknek, mint a megjelenített cégek valódi gazdasági teljesítményének. Ugyanakkor, ha megnézzük a valódi gazdasági fundamentumokat, így például az innováció mértékét, az egy évben beadott szabadalmi kérelmek számát, a gyártott acél vagy a kiöntött beton mennyiségét, a megépített hajók vízkiszorítását, a lefektetett nagysebességű

Régi történet – Oroszország és Nagy-Britannia összecsapni készül az alvó Kína fölött, *Puck* magazin, 1900 (*Library of Congress*)

vasúti pályák hosszát, akkor egyértelműen látható, hogy Ázsia és főleg a Kína környéki gazdasági ökoszisztéma ismét átveszi, sőt számos területen már át is vette a vezető szerepet

Ez a gazdasági növekedés azonban csak azért tűnik fenyegetőnek a Nyugat számára, mert saját logikánkat vetítjük ki a felemelkedő ázsiai országokra is. Feltételezzük, hogy Kína azért akar több vasutat, nagyobb gazdaságot és végső

soron nagyobb hadsereget, hogy a kínai nacionalizmusnak szabad folyást engedve meghódítsa az összes szomszédos országot. Ez azonban a nyugati logika: a nyugati országok ugyanis az elmúlt évszázadokban pontosan azért akartak több vasutat (katonai mozgósítás), nagyobb gazdaságot (több pénz fegyverekre) és nagyobb hadsereget (fegyveres hódítás), hogy saját imperialista ambícióit kiéljék, és leigázzák az ismert világot, ahogyan azt az I. világháború végére meg

is tették. Azonban a Nyugatnak elképzelése sincsen a Kelet valódi céljairól. Nem ismerjük a kínai nagystratégiát, a belső társadalmi és gazdasági folyamatokat, de nem is akarjuk megismerni őket. Ennek legjobb példája Graham Allison *Háborúra ítélve* című, nemrég magyarul is megjelent könyve. Allison ugyanis feltételezi – legalábbis a könyve megírásakor feltételezte –, hogy Kína ugyanúgy akarja majd letaszítani az USA-t a világ hegemonjának trónjáról, ahogyan azt az USA tette Nagy-Britanniával a II. világháború után. Ez a feltételezés mélyen gyökerezik a darwinista-kapitalista európai hagyományban, amely a *survival of the fittest* elvét követi, és bármilyen vetélkedésben csak egyetlen győztest tart elképzelhetőnek. A konfucianus hagyomány azonban alapvetően más: a *leben und leben lassen* elvét követve, *win-win* helyzeteket teremtve, hosszabb időtávon és kevésbé a konfliktusokra koncentrálna igyekszik az apró lépések politikáját követve feloldani a világ előtt álló problémákat. A Nyugat saját gondolkodásának önkényes kivetítésével ezt a teljesen más nézetrendszert veszi semmibe és érti félre alapvetően partnereit a világgazdaság kulcsfontosságú területein is.

A Nyugat gazdasági féltékenysége egyáltalán nem Magyarország problémája. Számunkra a Kelet felemelkedése nem veszélyt, hanem lehetőséget jelent. Érdekünk, hogy a folyamat kiszámítható és békés legyen, és a Nyugat lehetőség szerint ne kövessen el olyan kapitális hibákat, amelyeket a következő alcím alatt tárgyalunk.

A nemzetközi (pénzügyi) rendszer fegyverként való használata és kárai

Az 1945 utáni nemzetközi rendszer számos hibája ellenére sok hasznos tulajdonsággal is bírt. Ennek egyik kiemelt eleme volt az a nemzetközi pénzügyi infrastruktúra, amelyet jelentős részben a Bretton Woods-i konferencia hozott létre, és amely az elmúlt majd' nyolcvan évben egyfajta globális közjővá vált (annak infrastrukturális értelmében). Ezt a rendszert két komoly kihívás érte az elmúlt húsz évben.

Az első kihívást Kína 2001-es WTO-tagsága jelentette. Addig a GATT/WTO-rendszer elsősorban a Nyugat felé lejtett, Kína azonban kitanulva és megismerve a szabályrendszert saját előnyére fordította azt, és saját játékukban verte meg az addigi vezető erőnek számító amerikaiakat. A korábban feltétlenül szabadkereskedelem-párti washingtoni elit ekkor kezdett ismét a protekcionizmusról, az amerikai munkahelyek védelméről, majd a *decoupling*ről és *derisking*-ről beszélni, és a globalizációt is utolérte a biztonságiasítás problémája. Ennél is fontosabb volt az, hogy az amerikaiak saját gazdasági érdekeiket kiszolgáló rendszer már nem segítette az amerikai érdekeket. Így hasonlóan a szabályalapú nemzetközi rend koporsójába méretes szöveget beverő önkényes és ENSZ-felhatalmazás nélkül amerikai katonai akciókhoz, a pénzügyi infrastruktúrát is fegyverként kezdte használni az amerikai szövetségi kormány. Ez a döntés viszont kikezdte azt az alapvető bizalmat, amely addig a dolláralapú nemzetközi rendszert és az amerikai vezetésű pénzügyi hálózatokat meghatározóvá tette.

Minden pénz annyit ér, amennyire a mögötte álló kormányzatban megbízunk. Az orosz állami vagyon lefoglalása, a SWIFT-rendszerből való kizárások, valamint a Magnyitszkij-törvény önkényes alkalmazása és a másodlagos szankciók kivetése pontosan azt a bizalmat ásta alá mélyen, amely a dollár vezető szerepét nyolc évtizedig biztosította.

A zöldhasú persze nem fog eltűnni az egyik pillanatról a másikra, de szerepe fokozatosan csökkenni fog, itt pedig meg kell, hogy vizsgáljuk annak lehetőségét, hogy Magyarország miként tud kapcsolódni a most létrejövő, alternatív gazdasági-pénzügyi rendszerekhez. A bizalmat ugyanis csak egyszer lehet eljátszani, és könnyen lehet, hogy John Connally, Nixon pénzügyminiszterének mondása, miszerint a dollár a mi pénzünk, de a ti problémátok, már nem lesz sokáig helytálló.

**Magyarország számára
a Kelet felemelkedése
lehetőséget jelent**

A Nyugat morális vezető szerepének elvesztése

A Nyugat önképének mindig is fontos elemét képezte, hogy mi vagyunk a legerősebbek, a leggazdagabbak és a legszebbek. A *soft power* fontos része a fenti állítás harmadik eleme, elég csak arra gondolni, hogy a kínai nagyhatalmi felfogásnak mai napig fontos elemét képezi a Középső Királyság (a Menny és föld közötti tér) koncepciója, mely szerint Kína a civilizáció és egyben a világ középpontja is. Ráadásul a Nyugat identitásának a keresztény térítő hagyomány, majd a nagy földrajzi felfedezések megindulása és a felvilágosodás kiteljesedése után, de a gazdasági érdeket követve is, kiemelt érdeke és küldetése lett, hogy elvigye a kereszténységet/civilizációt/demokráciát/haladó értékeket a világ minden egyes sarkába, sőt még a Holdra is.

Ennek a sorsszerű küldetéstudatnak az Egyesült Államok az esszenciája. A Dombon fénylő város, amely az emberek addigi legnagyobb közösségét hozta létre a népuralom által, pontosan ugyanezt a *finalitét* hordozta magában, és ez a politikai közösség a II. világháború, de még inkább a hidegháború vége után jogosan érezhette úgy, hogy valóban a liberális demokráciára és a szabadversenyes kapitalizmusra épülő társadalom a lehető legsikeresebb társadalomszervezési modell, amelyet így szükségszerűen az összes „barbár” nép között el kell terjeszteni. Erről szólt a „történelem vége”, hiszen nemzetközivé lesz holnapra a világ.

A globális politikai tér demokratizálódása, az amerikai politikai modell monopóliumának megtörése azonban a felszínre hozta azokat a visszásságokat, amelyekről eddig is tudtunk, csak nem szabadott róluk beszélni. Közéjük számíthatjuk a banánköztársaságok korára visszanyúló amerikai érdekeket kiszolgáló bábkormányok hagyományát, (a legutóbbi évekig) a nem fehér életék értéktelenségét, a globális gazdaságot béklyóba kötő dolláralapú nemzetközi elszámolási rendet, vagy éppen a gazdasági-pénzügyi infrastruktúra fegyverként való használatát (amelyet a művelt nyugati szalonokban *economic statecraft*nek illett nevezni). Az amerikai katonai erő, de még inkább a globális narratíva feletti hatékony ellenőrzés megeremtése, amelyben az internet és a közösségi média kulcsfontosságú szerepet játszott, az utolsó utáni pillanatig el tudta takarni ezeket a súlyos rendszerszintű problémákat.

Az ukrajnai, majd a közel-keleti háború azonban véglegesen megváltoztatta mind a Nyugat képét a nyugati világon kívül, mind pedig a narratív teret. Ironikus módon azok az eszközök, így kiemelten a közösségi média, amelyet a Nyugat saját narratívájának megerősítésére és fenntartására használt, most épp a nyugati dominancia lebontásának eszközévé váltak. A nyugati reakció pedig a legmocskosabb diktatúrákat idézi: egyszerűen cenzúrázza a neki nem tetsző véleményeket. Hogy ez orosz propagandának való címkézés vagy valódi, törvényerejű betiltás formáját ölti, valójában részletkérdés. A Nyugaton kívüli világ azonban ebből csak annyit lát: a Nyugat saját elveit sutba dobva igyekszik a napi politikai túlélésnek megfelelő döntéseket meghozni, ha kell, saját szabályainak és alapelveinek következetes megsértésével. Azon alapelvek megsértésével, amelyek betartását egyébként több progresszív NGO és számos nyugati kormány is számonkéri azokon az országokon, amelyek például saját lakosságuk népegészségügyi helyzetét kívánnák javítani nyugati segélyprogramokon keresztül.

A globális kettős mérce láthatóvá válása

Minden állat egyenlő, de vannak állatok, amelyek egyenlőbbek – írja Orwell az *Állatfarm*ban. Minden emberi élet egyenlő és egyaránt értékes – vallják az európai humanisták, de az utóbbi két év pont ennek az ellenkezőjét bizonyította. Amikor az oroszok rátámadtak Ukrajnára, az hirtelen az egész világ számára morális igazodási pontot kellett volna, hogy jelentsen, ahol azonnal a történelem jó oldalára kellett állni. De amikor Etiópiában tört ki polgárháború (két évig tartott, 600 ezer civil áldozattal járt), Jemenben avatkoztak be külső hatalmak (köztük az USA legszorosabb, demokratikusnak a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető szövetségesei, itt 377. ezer a becsült áldozat), vagy éppen

Nemzeti célrendszer –
Magyar lobogó a förlújított
Országház ablakában
(Shutterstock)

a szíriai kormányt akarták megdönteni (a konfliktus 14 éve tart, kb. félmillió becsült áldozat és tízmillió menekült), valahogy senki sem beszélt a nyugati vezetők közül a történelem jó oldaláról.

A hasonló kettős mérce évtizedeken át elfogadottnak számított, vagy ha nem is volt az, senkit sem érdekelt azoknak a véleménye, akik felszólaltak ellene. A korábbiakban részletezett négy strukturális tényező azonban a globális kettős mércéről való beszédet is elfogadottabbá tette. Ki szeretne egyedül belekötni a homokozó legdurvább és legnagyobb gyerekebe, vállalva a nyilvános megalázás és megveretés kockázatát? Nyilvánvalóan senki. De ha a legnagyobb gyerek már nem a legnagyobb, vagy a két második legnagyobb sikerrel tudja felvenni vele a küzdelmet, akkor már a gyengébbek is bátrabbak lesznek, és bátrabban kiállnak a bántalmazó legnagyobbal szemben.

Számtalan példát lehetne említeni arra, amikor Amerika egyenlőbb volt a többieknél. Irak, Bosznia, Koszovó, Afganisztán, ha a háborúkat nézzük. A Joseph Stiglitz által részletesen bemutatott IMF-keretrendszer, a dollárelszámolás, a másodlagos szankciók, hitelminősítők, ha a gazdaságot, Facebook, Twitter, átláthatóság, Transparency International rangsorok, ha a *soft power* és a narratíva uralását tartjuk szem előtt. Ezek azonban csak addig működnek, amíg a többiek is hisznek bennük. Ahogyan a pénz is csak addig működik, amíg a mögötte álló nagyobb hatalom garantálja, hogy fizetőeszközként használhatunk egy darab papírt, és az üzleti partnereink is elfogadják azt. Ez pedig csak a bizalmon keresztül működik. A kettős mérce pont ezt a bizalmat rombolja le.

A nyugati gazdaság- és társadalomszervezési modellek válsága

Míg a fenti tényezők az országok közötti interakciókból is levezethetők, addig az utolsó problémakör elemei sokkal inkább a Nyugat belső, strukturális válságából adódnak, és egyszerre gyengítik a másik öt területet is.

Az 1990-ig tartó időszak meggyőzően bizonyította, hogy a liberális demokrácia és a szabadversenyes kapitalizmus a legsikeresebb (értsd legnagyobb anyagi jólélet) eredményező kormányzási forma. Az ötlet támogatói azonban összekeverték a kauzalitás és a kovariancia (együttjárás) fogalmait. Feltételezték ugyanis, hogy mivel A) az összes ismert politikai rendszer közül a liberális demokrácia és B) a szabadversenyes kapitalizmus okozza C) a legnagyobb gazdasági jóléteket ($A + B \rightarrow C$), ezért ez a legjobb kormányforma, amelyet az egész világon el kell terjeszteni. Valójában azonban az A és B közötti logikai kapcsolatról nem tudunk semmit.

Ézért veszélyes a nyugati modellekre Kína, Vietnám vagy éppen Szingapúr és Magyarország egyaránt. Mi arra vagyunk bizonyíték, hogy C-t, vagyis a jóléteket nemcsak A és B együttes jelenléte, hanem valami más is okozhatja. Kína és Vietnám elsősorban a B-t (és persze jelentős részben az A-t is), míg Magyarország és Szingapúr az A-t kérdőjelezzik meg, sikeresen, hiszen C létrejön. Ez a megfigyelés, illetve a fenti axióma cáfolata az, ami miatt igazi túske vagyunk a nyugati elit körme alatt.

Az elméleti sík mellett a nyugati társadalmak azonban a gyakorlatban is jelentős problémákkal néznek szembe a túlélés terén: drogokkal mérgezzük magunkat, meggyalázzuk saját történelmünket, ünnepezzük a halál kultuszát és a minden monoteista vallás által üldözött deviáns viselkedési formákat, és ami még rosszabb, a felvilágosodás és a haladás jegyében ezeket az „értékeket” mindenki másra is rá akarjuk kényszeríteni. Természetesen szigorúan az elfogadás és a nyitottság jegyében. A nem-nyugati országok számára ez azonban pontosan olyan imperializmus, amelyet évszázadok óta tapasztalnak a Nyugat felől. Az az imperializmus, amelynek terhétől szabadulni kívánva a számos nyugat-európai ország egyfajta vezeklésként magára húzta az illegális bevándorlás fenyegetését. A dekolonizáció azonban büszke nemzeteket teremtett világszerte, akik ellen fognak állni ennek az új, morális imperializmusnak. És ez veri az utolsó szöveget a Nyugat visszaszorulásának koporsójába.

MI KÖVETKEZIK EBBŐL MAGYARORSZÁG SZÁMÁRA?

Magyarország méretéből, gazdasági és katonai erejéből fakadóan nem érdekelt egy új, hobbesi természeti állapot létrejöttében a nemzetközi térben. Számunkra a mostani töredező, de még mindig kiszámítható, együttműködésen alapuló nemzetközi rend lenne kívánatos, de ennek fenntartását önállóan nem érhetjük el. Ez a dilemma azonban nem csak hazánkat érinti: a világban számos olyan ország van, amely hasonló helyzetben, a blokkok határán helyezkedik el, az ő előnyüket mindig is a mozgékonyság és a kreativitás adta: olyan helyzeteket akartak teremteni, ahol nem kell oldalakra állni, és ki lehet használni a két nagy blokk határterülete által nyújtott lehetőségeket.

A magyar „keleti nyitás” politikája valójában megelőzte a szakirodalmi háttérrel. A 2012-ben megindult, a nyugati függőséget enyhíteni akaró, gazdasági diverzifikálásra fókuszáló magyar külpolitika ugyanis pragmatikus, érdekalapú együttműködést hirdetett azokkal az országokkal, amelyek a következő világgazdasági rend meghatározó szereplői lehetnek. Ez azonban nem jelent ideológiai értékválasztást: Magyarország továbbra is a Nyugat része, küzd a zsidó–keresztény értékek megőrzéséért, és eleget tesz szövetségi kötelezettségeinek. Eközben keresi a kapcsolódást a világgazdaság más központjai felé is, és a konnektivitás elvét követve próbálja fenntartani kapcsolatait a más blokkokba tartozó országokkal is, amíg ez lehetséges. Ezt a stratégiát csak néhány kis és közepes méretű ország követi. A szakirodalomban számos kifejezést találhatunk erre a stratégiára: *hedging*, *keystone state*, *edge country*, de újabban

már egy saját betűszót is kaptak az ilyen országok, ők lettek a HAIKU-országok. Az alapvető elképzelés azonban közös: kihasználni a nagy szereplők hagyta réseket, és a nemzeti érdeket kíméletlenül érvényesítve új lehetőségeket, alkalmi szövetségeket, gazdasági lehetőségeket találni, amelyek a nemzeti célok megvalósítását lehetővé teszi.

A globális térszerkezet megváltozása szintén a kezdeményezők számára előnyös: a hegemon már nem elég erős, a kihívók pedig még nem elég erősek ahhoz, hogy globális rendszert alkossanak, és kikényszerítsék a saját szabályait. Ennek köszönhetően új rések, nyílt és szabad terek nyílnak meg, amelyeket különböző minilaterális formátumokkal lehet betölteni. Ezeket a szervezeteket-szerveződéseket persze nem érdemes túlértékelni: sokszor egy-egy cél, gazdasági vagy politikai érdek mentén szerveződnek meg, azonban a nemzetközi rendszer fontos építőköveit jelentik. Az ilyen kreatív formátumokhoz azonban csak azok az országok tudnak kapcsolódni, amelyek megőrzik cselekvési szabadságukat, és képesek időben felismerni a lehetőségeket annak érdekében, hogy az új platformokat saját érdekük szolgálatába állítsák.

A blokkosodás elleni fellépés valójában a fejekben kezdődik: ha ugyanis elfogadjuk a ránk kényszerített gondolati keretet, akkor esélyünk sem lesz a réseket kihasználva előnyökre szert tenni. Ezért fontos a saját, nemzeti szellemi kapacitás és elemzőképesség megteremtése, fenntartása és fejlesztése, valamint az a típusú hálózatosodás, amely lehetővé teszi a hasonló módon önállóan gondolkodó szereplőkkel való kapcsolatfelvételt. Ezek az interakciók lehetnek nagyon strukturáltak (mint például a Türk Államok Szövetsége), de esetlegesen is, a lényeg sokkal inkább az, hogy eszközként és ne önmagában álló célként tekintsünk ezekre a szervezetekre, mert így tudjuk csak kihozni belőlük a legjobb eredményeket.

A nemzetközi környezet megváltozása és a változás felismerése azonban csak az érem egyik oldala: a lehetőség mit sem ér, ha nem tudjuk kihasználni. Ha sikeresek akarunk lenni az új korszakban, akkor a latin mondást segítségül hívva (*si vis pacem, para bellum*) először saját magunkat kell megerősítsük. Egy magabíró, magabiztos, felkészült és ellenálló hadsereggel és gazdasággal kell rendelkezünk, ahol a nemzet és annak védelme az egyik legfontosabb szervező erő lesz a továbbiakban is. Biztonságunkat azonban csak partnereken keresztül szavatolhatjuk. Ennek két dimenziója van. Egyrészt küzdenünk kell a klasszikus, zsidó–keresztény értékeken alapuló Nyugat túléléséért, ahol azok az alapvető értékek, amelyek sikeressé tették a világnak ezt a részét az elmúlt 500 évben, továbbra is szilárdan állnak. Összintén szembe kell néznünk saját társadalomszervezési kudarcainkkal, a kettős mércével, azokkal a hibákkal, amelyekkel az általunk épített és kívánt szabályalapú nemzetközi rendet tönkretettük. Az alázat és szolgálat politikája lehet ebben segítségünkre, hasonlóan a Konrad Adenauer által elvégzett munkához. Reméljük, nekünk, a Nyugatnak nem kell egy világháborút elveszítenuk ahhoz, hogy szembenézzünk saját esendőségünkkel. Meg kell békélnünk azzal, hogy nem vagyunk a világ közepe, és nem vindikálhatjuk magunknak a jogot arra, hogy mások életébe, politikai közösségének sorsába beleszóljunk. Nem lennénk ugyanakkor a konnektivitás országa, ha nem próbálnánk meg ehhez a vállalkozáshoz partnereket találni világszerte. Ha van, akkor a történelmi-kulturális tapasztalatokon keresztül, ha pedig nincsen, akkor bátran nyúlva akár távoli, egzotikus partnerek irányába is, akikkel akár pillanatnyi, akár hosszabb távú érdekazonosságunk áll fenn.

A politika a lehetséges művészete, a külpolitika még inkább. Tekintettel a Nyugat általános szellemi állapotára és a mostani helyzet tarthatatlanságára, bármerre is indulunk, minden lépés a jó irányba vezet majd. ■

» magabíró,
magabiztos
magyar nemzet